

DET MÅ DU...

- Nedgravning af mindre jordkabler med reetablering
- Reparation med jord eller sten på korte strækninger
- Beskæring/styning eller skånsom indplantning af træer og buske

DET MÅ DU IKKE...

- Fjerne eller gennembryde diget
- Pløje ind i diget
- Sprøjte og gødske på diget
- Beskadige diget ved kørsel med maskiner
- Trække stød og rødder op af diget
- Opsætte hegn på diget
- Plante et nyt læhegn på diget uden dispensation
- Opsætte tekniske installationer som fx en brønd eller et elskab på diget
- Deponere affald og marksten på diget

Du kan søge kommunen om tilladelse til at ændre diget. Det gælder fx nødvendige gennembrud, nyplantning af læhegn eller omsætning af stendiger.

ER DIGET VÆK?

Hvis du opdager, at et beskyttet dige er fjernet, kan det anmeldes til kommunen.

Hvis diget er beskyttet, oplyser kommunen om dispensationsmulighed og klageadgang, for at sikre, at ejeren er bekendt med lovgivningen.

Påbud om reetablering

Hvis et dige er ulovligt fjernet, og kommunen ikke giver dispensation, vil Slots- og Kulturstyrelsen påbyde en reetablering af diget (museumslovens § 29 o, stk. 4).

Læs mere

På Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside, www.slks.dk, findes en vejledning, der fortæller om sten- og jorddiger. På Danmarks Arealinformation på www.miljoportal.dk kan du se, om der er registreret et beskyttet dige på din ejendom. Kortlægningen er kun vejledende.

Dit tilsynsmuseum er:

DET MÅ DU...

- Nedgravning af mindre jordkabler med reetablering
- Reparation med jord eller sten på korte strækninger
- Beskæring/styning eller skånsom indplantning af træer og buske

DET MÅ DU IKKE...

- Fjerne eller gennembryde diget
- Pløje ind i diget
- Sprøjte og gødske på diget
- Beskadige diget ved kørsel med maskiner
- Trække stød og rødder op af diget
- Opsætte hegn på diget
- Plante et nyt læhegn på diget uden dispensation
- Opsætte tekniske installationer som fx en brønd eller et elskab på diget
- Deponere affald og marksten på diget

Du kan søge kommunen om tilladelse til at ændre diget. Det gælder fx nødvendige gennembrud, nyplantning af læhegn eller omsætning af stendiger.

Loven siger:

Museumslovens § 29 a: *Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af sten- og jorddiger. Det vil sige, at et dige ikke må fjernes eller ændres ved eksempelvis gødskning, sprøjtning, pløjning, gennembrud, optrækning af trærødder eller nyttilplating.*

Som lodsejer skal du vide, hvilke beskyttelser der gælder på din ejendom. Du har pligt til at bringe et ulovligt forhold i orden (museumslovens § 29 p, stk. 1).

Dispensation

Kommunen kan give dispensation fra digebeskyttelsen (museumsloven § 29 j, stk. 2). Praktisk for at give dispensation er restriktiv. Kommunens afgørelse kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet.

DIT DIGE ER VORES FÆLLES KULTURARV

Sten- og jorddiger fortæller om historien i landskabet gennem 2000 år. De er beskyttet på grund af deres kulturhistoriske, biologiske og landskabelige betydning. Der er 34.000 km sten- og jorddiger i Danmark. Digerne er skelettet i landskabet. De bidrager til oplevelsen af kulturlandskabets karakter og egnspecifikke særpræg. Således fortæller digerne landskabshistorie og bidrager til forståelsen af ældre dyrkningssystemer, administrative grænser og tidligere ejendomsforhold. Digerne indgår i et netværk af småbiotoper og fungerer som levested, skjul og spredningskorridorer for agerlandets dyr og planter. Digerne virker også som markører i landskabet, der skaber mønstre og fremhæver terrænets konturer.

Hvad er et dige?

De beskyttede sten- og jorddiger er menneskeskabte volde opført af sten, jord, tørv, tang eller lignende materialer. De fleste diger er opført som hegn, ofte med en grøft på den ene side og eventuelt med (stynede) træer eller et risgærde på toppen.

Digerne kan antage mange forskellige former, højder og bredder. Gennem tiden kan nogle diger være sunket sammen, og de fremstår derfor ikke længere tydeligt i landskabet. Beskyttede diger kan forveksles med markskel, læhegn og terrænspring.

Beskyttede diger kan forveksles med markskel og læhegn.
Foto: Marlene Sørensen

DIGER FORTÆLLER HISTORIE

Langt de fleste sten- og jorddiger blev anlagt ved udskiftningen af landsbyernes jorder i slutningen af 1700-tallet. Jordfordeling kan aflæses i digemønstre som stjerner-, blok- eller kamudskiftninger i forskellige kombinationer. Ved skovenes udskiftning i 1805 opførtes fredskovsdiger omkring vores gamle højskove. I forbindelse med udskiftningen satte man også mange diger omkring ejerlav, herregårde og præstegårde. Udskiftningsdigerne er oftest anlagt snorlige efter landinspektørens lineal.

Ældre dyrkningssystemer kan tolkes ud fra toftediger, udmærksdiger og vangediger. Den administrative inddeling af ejerlav, kirkesogne og herreder kan aflæses i mange digeforløb. Som hovedregel er de ældste diger mere uregelmæssige og krogede.

Levested

Sten- og jorddigerne er små, langstrakte oaser i agerlandet, og de er vigtige levesteder for planter og dyr. Det gælder fx sjældne tørbundsarter, klippeplanter og lavar-ter samt fugle, krybdyr, padder og insekter. Her bygger dyrene redepladser, gemmer sig, finder føde, synger, holder pause og orienterer sig.

Spredningskorridor

Digerne fungerer som ledelinjer eller stier for dyr på vandring. Planter kan også sprede sig, hvis de har de rette betingelser. Digerne danner sammen med levende hegn, grøfter, vandløb og markskel grønne korridorer, som er med til at understøtte en spredning af vilde dyr og planter i landskabet.

Oplevelse af landskabet

Digerne kan understrege landskabets forløb og terrænets dramatik. De giver landskabet karakter, dimension og dybde. Digerne beplantning er forskellig fra egn til egn og er med til at tilføje tydelige egnskarakteristiske præg.

HVILKE DIGER ER BESKYTTEDE?

Digerne er beskyttet i museumslovens § 29 a. Det betyder, at digernes tilstand ikke må ændres. Beskyttelsen gælder kun diger i landzonen og diger, der ligger i grænsen mellem landzone og by-/sommerhuszone.

Følgende sten- og jorddiger er beskyttet:

- Stendiger
  - Offentligt ejede diger
  - Diger på eller ved beskyttede naturtyper
  - Diger angivet på det topografiske kortværk *Danmark 1:25.000* (4 cm kort) revideret før 1. juli 1992
  - Diger langs landsbygader, omkring herregårdshaver og præstegårdshaver
- (Jf. bekendtgørelse nr. 1190 af 26. september 2013 om beskyttede sten- og jorddiger).

Se om du har et beskyttet dige

På Danmarks Arealinformation på www.miljoportal.dk kan du se, om der er registreret et beskyttet dige på din ejendom. Kortlægningen er kun vejledende.

Kommunen kan vejlede

Hvis du vil være sikker på, om du har et beskyttet dige, kan du kontakte kommunen.

Stendige i Borup Ris, Gunderslevholm ved Næstved.
Foto: Torben Dehn